

ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
Social Welfare Requirement of Those Who Did Not
Receive Governmental Welfare Cards
in Nakhon Si Thammarat

ประภาพรณ วัฒนะ^{1*} วันชัย ธรรมสังการ² และมาลี สบายยิ่ง³
Prapapan Watana^{1*}, Wanchai Dhammasaccakarn² and Malee Sabaiying³

¹ นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

² รศ.ดร., สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

³ ผศ.ดร., สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90112

¹ Student in Master of Arts Degree in Human and Social Development Department, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

² Assoc. Prof. Dr., Master of Arts Degree in Human and Social Development Department, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

³ Asst. Prof. Dr., Master of Arts Degree in Human and Social Development Department, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkla, 90112, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: prapapan.watana@gmail.com

(Received: April 16, 2019; Revised: April 17, 2020; Accepted: May 5, 2020)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาถึงความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน และสนทนากลุ่มผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอด้วยวิธีการเชิงพรรณนา ผลการศึกษา ช่วงอายุของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 3 ช่วงอายุ คือ อายุ 18 – 22 ปี อายุ 23 - 59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่ามี 3 ช่วงอายุ คือ ด้านการมีงานทำและมีรายได้ ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกกลุ่มมีความต้องการมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดูแลราคาพืชผลทางการเกษตร ด้านสุขภาพอนามัย ต้องการให้มีเครื่องออกกำลังกาย และสนามออกกำลังกายในหมู่บ้าน และด้านการศึกษา ต้องการทุนการศึกษาในการเล่าเรียนของบุตรหลานที่ครอบครัวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพแล้วก็ตาม ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความต้องการสวัสดิการสังคมตามทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Needs Theory เพียง 2 ลำดับขั้น คือ ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) รองลงมาเป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ทั้งนี้ ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเห็นว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: สวัสดิการสังคม โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

Abstract

This article investigated the needs of those who did not receive governmental welfare cards in Nakhon Si Thammarat. The data was collected qualitatively through in-depth interviews with 20 people and a group discussion with 6 people who were the governmental state welfare cardholders. Both groups were the people who did not receive governmental welfare cards. The collected data was analyzed qualitatively and presented with description. The researcher divided the group of the people who did not receive governmental welfare cards into 3 categories based on their ages: those aged 18-22, those aged 23-59, and those over 60. Their needs were expressed and could be categorized into the following 3 issues. Pertaining to employment and income, the people of all the mentioned ages needed increasing income, with most of them wishing the governmental sector to support agricultural prices. Concerning health and sanitary supports, they needed exercise equipment and a sports ground in the village. In connection with education, they needed the government to support their children education despite the governmental policy and its effective translation on a 15-year free education. The people who did not receive the governmental welfare cards possessed two types of needs according to Maslow's Hierarchy of Needs Theory: physiological needs and safety needs. Nonetheless, they perceived that needs for social welfares of those receiving and not receiving the governmental welfare cards were not different.

Keywords: Social Welfare, Government Welfare Registration Program, Those Who Do Not Receive Governmental Welfare Card

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เสมอภาคในสังคม เป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมโลกมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะ ประเทศกำลังพัฒนา และไม่เว้นแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดกับประชากรที่เหลือกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและคนจนกำลังถูกทิ้งไว้ข้างหลังมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งนับวันจะมีมิติที่หลากหลาย สลับซับซ้อนและมีความเกี่ยวพันระหว่างปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ ยากที่จะแยกจากกันได้ [1] โดยประเทศไทยขยับขึ้นจากอันดับ 11 เป็นอันดับ 3 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดในโลกรองจากรัสเซีย และอินเดีย ใน 5 ปีที่ผ่านมา [2]

ปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เป็นอยู่ในประเทศไทยยังคงจัดว่า อยู่ในระดับสูงและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเชิงโครงสร้างที่อาจเป็นอุปสรรคทำให้คนที่มีต้นทุนชีวิตไม่เท่ากัน ยากที่จะได้รับโอกาสและการคุ้มครองทางสังคมที่เท่าเทียมกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กำหนดให้การสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่จะต้องเร่งแก้ไข ให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม [1] เรื่องความเหลื่อมล้ำ เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากร และความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสมัยใหม่ไม่ใช่สังคมของการสงเคราะห์อีกต่อไป แต่เป็นสังคมที่เราคาดหวังว่า รัฐจะต้องคุ้มครอง ซึ่งก็อยู่ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี 2540 และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความสำคัญเรื่องสิทธิในฐานะพลเมืองเรามีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณะ และสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี รวมถึง โอกาสการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นความคาดหวังของพลเมืองสมัยใหม่ [3]

ในช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหาความยากจน แต่ยังขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อยได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการดำเนินการ ทำให้บุคคลผู้ไม่ได้มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์เกือบทุกโครงการที่รัฐจัดสรรสวัสดิการ ในขณะที่กลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อยที่แท้จริงกลับได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของรัฐน้อยมาก ในปี 2559 - 2560 รัฐบาลจึงได้ดำเนินการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย หรือโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการของรัฐ เพื่อเป็นฐานข้อมูลและทำให้ภาครัฐทราบถึงความต้องการของผู้มีรายได้น้อยที่แท้จริง มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการสังคมและการช่วยเหลือของภาครัฐ โดยมีจำนวนผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนทั้งสิ้น 14,176,170 คน และได้มีการตรวจสอบเสร็จสิ้นในวันที่ 8 กันยายน 2560 พบว่า มีผู้ที่ผ่านคุณสมบัติจำนวน 11,431,681 คน [4] ซึ่งนอกจากภาครัฐสามารถนำฐานข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการมาตรการสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ของประชาชน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เพิ่มความมั่นคงในชีวิต และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ผ่านมาตรการทางการเงินการคลังที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้นแล้ว ภาครัฐยังสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการออกมาตรการทางการเงินการคลังใหม่ ๆ รวมถึง สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐที่สามารถนำข้อมูลจากโครงการลงทะเบียนลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐไปวิเคราะห์ในเชิงลึก เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนในการออกมาตรการทางการเงินที่เหมาะสมและตรงกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้นด้วย [5]

ผู้วิจัยพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรทั้งสิ้น 1,552,530 คน เป็นจังหวัดที่มีประชากรเป็นจำนวนมากที่สุดในภาคใต้ จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเมื่อ พ.ศ. 2552 ระบุว่าจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรที่เป็นคนจน จำนวน 186,304 คน คิดเป็นสัดส่วน 12 % ของประชากรทั้งหมด [6] เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐของพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 175,957 คน พบว่า มีคนจนจำนวน 10,347 คน ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อำเภอที่มีสัดส่วนคนจนจำนวนมากที่สุดคือ อำเภอหัวไทร คิดเป็น 16.64 % ตำบลที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุด คือ ตำบลบ้านราม คิดเป็น 18.1 % ประชากรของตำบลบ้านราม มีจำนวน 3,553 คน เป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 2,453 คน [7] ในพื้นที่ตำบลบ้านราม มีผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 1,022 คน และมีผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดแต่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวน 225 คน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในตำบลบ้านราม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการศึกษา

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอยู่ในกลุ่มการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านราม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประชาชนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด ซึ่งเข้าไม่ถึงโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ นอกจากคนกลุ่มนี้จะไม่ได้รับสวัสดิการจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งได้รับวงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค และวงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มแล้ว ยังไม่ได้รับสวัสดิการที่จะตามมาจากการลงทะเบียนโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่รัฐบาลจะจัดให้ตามมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำให้ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความยากลำบากที่จะเข้าถึงสวัสดิการมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง การวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีคุณสมบัติตามที่กรมบัญชีกลางกำหนด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความ แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นความรู้พื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

(1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล โดยจะเป็นลักษณะการพูดคุยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราว และผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นครั้งคราว เพื่อสร้างความไว้วางใจและสามารถทำให้

ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตของเนื้อหา ซึ่งในคำถามที่ผู้วิจัยออกแบบไว้เพื่อสัมภาษณ์ จะใช้คำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงในเครื่องบันทึกเสียงตามความเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลรายชื่อผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้รับจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกที่บ้านของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และที่ศาลาประชาคมหมู่บ้าน ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมู่ที่ 2 จำนวน 7 คน ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมู่ที่ 5 จำนวน 4 คน และผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมู่ที่ 8 จำนวน 9 คน โดยกำหนดหัวข้อ ดังนี้ สวัสดิการสังคมที่เคยได้รับ และความต้องการสวัสดิการสังคม

(2) การสนทนากลุ่ม (Group Discussion) คือ การจัดกลุ่มสนทนาของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อหาความต้องการสวัสดิการสังคม สำหรับกลุ่มที่ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจนมาสนทนากลุ่ม 1 กลุ่ม มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 6 คน ประกอบไปด้วย ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั้ง 3 ช่วงอายุ คือ อายุ 18 – 22 ปี อายุ 23 – 59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในระหว่างการสนทนากลุ่มจะมีการพูดคุย ในประเด็นต่าง ๆ ผู้ร่วมสนทนาสามารถแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน ทำให้เกิดการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง โดยกำหนดข้อคำถามความต้องการสวัสดิการสังคม มีการจัดการสนทนากลุ่มที่ห้องประชุม ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านราม

3. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยอาศัยประเด็นคำถามเป็นแนวทางในการเก็บ ต่อมาจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยให้อยู่ในขอบเขตข้อมูล และครอบคลุมทุกประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อสรุป จึงเขียนรายงานการศึกษากระบวนการคิดวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินไปพร้อม ๆ กับการตรวจสอบข้อมูล ทุกขั้นตอน แต่หากช่วงเริ่มการเก็บข้อมูลมีประเด็นใดที่มีความขัดแย้ง หรือข้อมูลไม่ชัดเจน ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาที่มีอยู่เบื้องต้น หรือการเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมอีกครั้ง ซึ่งจะทำในลักษณะเช่นนี้จนกว่าข้อมูลจะมีความสมบูรณ์และถูกต้องที่สุด

ผลการศึกษา

แม้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงวิธีการลงทะเบียนโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐให้ผู้ประบางเข้าถึงได้สะดวกขึ้นแล้ว แต่จากการเก็บข้อมูลพื้นที่ตำบลบ้านราม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า ยังคงมีประชาชนกลุ่มที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดไม่ได้ลงทะเบียนโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ 3.68 % ประชาชนกลุ่มดังกล่าวเป็นคนจนซึ่งมีความยากลำบากในการดำรงชีวิต ลำพังการช่วยเหลือกันภายในครอบครัวและเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการ และมีความเป็นอยู่ที่ตึงเครียด คนกลุ่มนี้จึงควรได้รับสวัสดิการสังคมที่ภาครัฐจัดให้ ซึ่งสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้นั้น ต้องจัดให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม มุ่งตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยทั่วไปบริการพื้นฐานเป็นบริการต่ำสุด ที่รัฐต้องจัดให้แก่คนในสังคม เช่น การศึกษาภาคบังคับ บริการสุขภาพอนามัย เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ตำบลบ้านราม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 [8] ดังนี้

1. การศึกษา (Education) ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา องค์กรด้านการศึกษาในพื้นที่มีทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง และโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 2 แห่ง เด็กที่เรียนจนจบชั้นประถมศึกษาแล้วจะไปศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยที่ตำบลใกล้เคียงกัน หากครอบครัวใดสามารถส่งเสียค่าใช้จ่ายได้ก็จะส่งไปเรียนในโรงเรียนต่างอำเภอ และบางส่วนก็ส่งไปเรียนที่จังหวัดใกล้เคียงกัน เนื่องจากพื้นที่เป็นเขตรอยต่อกับอีกจังหวัด การเดินทางและระยะเวลาเดินทางไกลกว่าเดินทางไปศึกษาในตัวเมืองของจังหวัด เด็กเข้าถึงบริการส่งเสริมทางการศึกษาที่ภาครัฐจัดให้ ได้แก่ การกู้ยืมเงินกองทุนให้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ได้รับทุนการศึกษากรณีผลการเรียนที่อยู่ในระดับดี นอกจากการศึกษาในระบบแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังจัดให้มีโครงการส่งเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการทุนการศึกษาในการเล่าเรียนของบุตรหลาน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ โดยสนับสนุนค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แต่ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้ข้อมูลว่า ครอบครัวมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเป็นจำนวนมาก หากได้รับทุนสนับสนุนจากโรงเรียนก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายพร้อมให้ข้อมูลว่า การกู้ยืมเงินกองทุนให้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ควรสนับสนุนเด็กนักเรียนที่ต้องการเรียนหนังสืออย่างเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ควรกำหนดหลักเกณฑ์ด้านผลการเรียนที่ดี เนื่องจากเด็กที่มีผลการเรียนไม่ดีแต่มีความตั้งใจ จะศึกษาต่อ จะไม่สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนได้ โอกาสทางด้านการศึกษาต่อน้อยลง การพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวก็มีโอกาสน้อยลงด้วย ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากได้ทุนการศึกษามากหว่า (มากกว่า) ได้ส่งตัวเองเรียนกัน พออิ (จะ) จบก็ต้องมีค่าชุดครุยใหร (อะไร) หลายเรื่องกัน หนูย (หนู) อยากเรียนให้จบป.ตรี ถ้าเรียนต่อมันดีแล้ ดีหว่า (กว่า) ปวส. ใต้ทำงานดีหว่า (กว่า) เรียนปวส. ว่าอิ (จะ) ทำงานก่อน แล้วค่อยเรียนรามเสารอาทิตย์ก้า (ก็) ได้ แม่กับพ่อไม่มีตังค์ส่งเรียนแล้ว ...” [12]

“...หนูย (หนู) อยากให้ลูกเรียนหนังสือ เรียนสูง ๆ ได้มีงานการดี ๆ หนูยเองนี้ไม่เรียนแล้ว อยากเก็บตังค์ให้ลูกเรียนหว่า (ดีกว่า) ...” [10]

“...เสนอให้มิ กยศ. กู้เงินได้ตั้งแต่เด็ก ๆ โดยไม่ดูเกรด ให้กันทุกคน บางทีเด็กหัวไม่ดี มันก็อยากเรียนให้สูง...” [11]

“...เรื่องเรียนของเด็ก เด็กเรียนที่โรงเรียนนวมินทร์ เค้าให้ทุนกับคนที่จนจริง ๆ พี่ให้ลูกขอหลายที แล้วก็ไม่ได้ ม.ต้นสอบห้องพิเศษได้ ค่าเทอม 7,000 หว่า ค่ากิน ค่ารถหว่า (อีก) พอขึ้นม.4 พี่ให้เลืกห้องธรรมดา ค่าเทอมเหลือ 2,000 หว่า อิ (จะ) กู้ยศ.กลางคันก็ไม่ทันแล้ว ต้องกู้แรกก่อนเรียนม.4 นู้นแล้ (นู่นแหละ) ...” [12]

2. สุขภาพอนามัย (Health) ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเข้าถึงสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพที่ภาครัฐจัดให้เป็นจำนวนมากที่สุด โดยส่วนใหญ่ใช้สิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาลประจำอำเภอ ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีสิทธิประกันสังคมมาตรา 39 คือ ผู้ประกันตนโดยสมัครใจที่ส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมหลังจากที่ออกจากงานเอง มีความพึงพอใจในสวัสดิการที่ประกันสังคมจัดให้ โดยเฉพาะ การรักษาพยาบาล เนื่องจากผู้ประกันตนสามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ที่คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชนโดยไม่ต้องสำรองจ่าย ไม่ต้องนั่งรอคิวเพื่อขอใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐ สะดวกและได้รับบริการที่ดี ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐบางรายได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลเป็นสิทธิเบิกจ่ายตรงของบุตร สิทธิรักษาพยาบาลของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

และสิทธิรักษาพยาบาลของภรรยาซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยรู้สึกพึงพอใจที่ได้รับสวัสดิการรักษาพยาบาลดังกล่าว สำหรับการส่งเสริมสุขภาพ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทำหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค โดยให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้าน แขนงนำสุขภาพประจำครอบครัว และแกนนำชุมชนในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยให้แข็งแรง อีกทั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้ง การจัดกีฬาประจำปี การแข่งขันเต้นแอโรบิก การพ่นควันกำจัดยุงลาย ฯลฯ

ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการให้มีเครื่องออกกำลังกาย และสนามออกกำลังกายในหมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านออกกำลังกายประเภทวิ่งบนถนนในหมู่บ้าน ชาวบ้านนิยมออกกำลังกายตอนเช้าตรู่และตอนเย็น บางส่วนก็เต้นแอโรบิกที่วัด สำหรับผู้ชายก็ไปเตะฟุตบอลที่สนามในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการของชาวบ้าน ผู้ที่ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งอยู่ในวัยทำงานต้องการให้มีหน่วยงานส่วนกลางเข้ามาดูแลในเรื่องของสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่า การทำงานในพื้นที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไม่เพียงพอกับความต้องการ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีความต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนค่าตอบแทนการทำงาน เนื่องจากมีภาระงานมาก โดยมองว่าค่าตอบแทนควรจะปรับเพิ่มขึ้นตามภาระงาน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากให้มีเครื่องออกกำลังกาย ปกติมันมีแต่ในตลาด (ตลาด) เทศบาล ถ้ามีก็อยากให้มีเป็นจุดศูนย์รวมแต่ละหมู่บ้าน มีสนามเด็กเล่นให้ลูกกัน อี (จะ) พาลูกไปเล่นที่เทศบาลมันไกล...” [10]

“...อยากมีเครื่องออกกำลังกายสาธารณะที่จุดสำคัญ ๆ ที่ว่าให้ผู้สูงอายุ เด็ก ไปออกกำลังกาย เข้าเย็นได้ไปรวมตัวกัน น่าจะเป็นศาลา خوبนะ มันมีศาลาอยู่แล้ว อยู่หมู่ 8 มีที่ดินแล้วแต่ขาดงบประมาณ” [13]

3. ที่อยู่อาศัย (Housing) ส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอาศัยอยู่ในบ้าน เป็นครอบครัวขยายอยู่อาศัยกันตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ สภาพเป็นบ้านไม้และปูน มีใต้ถุน เนื่องจากด้วยสภาพของพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีน้ำท่วมทุกปี การสร้างบ้านต้องยกสูง ที่ดินเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ถูกต้อง การสร้างบ้านเรือนแยกห่างจากกัน บ้านแต่ละหลังมีพื้นที่บริเวณบ้าน ไม่แออัด กลุ่มญาติจะสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน สภาพอากาศดี แต่มีบางหลังที่สร้างอยู่ใกล้กับแปลงผักจะได้รับสารพิษจากยาฆ่าแมลงที่ชาวบ้านฉีดเพื่อกำจัดวัชพืช

ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการซ่อมแซมบ้านและปรับสภาพบ้าน ซึ่งสร้างอยู่ในที่ดินของตนเองและบ้านซึ่งได้ไปอาศัยอยู่ของญาติ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากให้ซ่อมแซมบ้าน ที่บ้านเป็นบ้านไม้ ข้างหลังบ้านมันผุ (พัง) ปลูกขึ้น ไม่ได้ทำใหม่...” [12]

“...ซ่อมบ้าน บ้านที่อยู่ตอนนี้ก็เป็นบ้านคนอื่น ปลูกกินหมดแล้ว ไม่รู้ว่ามีอันไหน (พัง) ต่อได้นิ (เมื่อไหร่) ลูก...” [13]

4. การมีงานทำและมีรายได้ (Employment and Income Maintenance) ชาวบ้านในพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าว ไร่นาสวนผสม ปลูกผัก และปลูกปาล์ม ในช่วงที่ไม่มีผลผลิต ชาวบ้านบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในครัวเรือน รายได้น้อยเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไป เกษตรกรปลูกผักโดยใช้สารเคมีฉีดฆ่าแมลงและวัชพืช เกษตรกรรับรู้ว่าการใช้จ่ายในการซื้อยาฆ่าแมลงมีจำนวนมากและการใช้สารเคมีจะส่งผลเสียต่อสุขภาพ แต่ก็มี ความจำเป็นต้องใช้ เนื่องจากหากไม่ใช้สารเคมี ผลผลิตจะเสียหายและมีราคาต่ำ แต่พอถึงช่วงเก็บเกี่ยว เกษตรกรต่างบ่นเป็นเสียงเดียวกันว่า กำไรน้อย กำไรที่ได้ตกเป็นของพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรเคยแก้ปัญหา

ดังกล่าวด้วยการรวมกลุ่มกันเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มต่างกลัวว่า ราคาพืชผลของตนจะมีราคาต่ำจึงเร่งขายให้แก่พ่อค้าคนกลางก่อน เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินในระบบจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เงินที่ได้จากการกู้ยืมนำมาเป็นทุนในการทำเกษตรกรรมและนำมาใช้จ่ายหมุนเวียนในครอบครัว เกษตรกรบางส่วนทำการเกษตรแบบใช้ทั้งสารเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ในพื้นที่ยังมีการรวมตัวกันของเกษตรกร เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และขายให้กับสมาชิกในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด ซึ่งสมาชิกกลุ่มปุ๋ยหมักได้ให้ข้อมูลว่า ผลผลิตจากการใช้ปุ๋ยหมักร่วมกับการใช้สารเคมีดีกว่าการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรได้รับการสนับสนุนความรู้ดังกล่าวจากสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ อีกทั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังสนับสนุนอุปกรณ์ในการดึงน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะเข้าสวนของชาวบ้านด้วย

ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกกลุ่มวัยมีความต้องการมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดูแลราคาพืชผลทางการเกษตร ให้การสนับสนุนด้านการเกษตร ฝึกอาชีพในหมู่บ้านและให้ข้อมูลข่าวสารช่องทางการสร้างรายได้เพิ่ม ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากทำงาน เราเองก็อยู่กับพ่อ พ่อหารายได้หลัก ๆ อยู่ แพนก็บวช ไม่สึกที นี่หว่านนี้ (ช่วงนี้) ก็หางานทำอยู่ ลูกอี (จะ) ได้ 2 ปีแล้ว ไปสมัครซีพี ตำแหน่งพนักงานทั่วไป แรกกลางเดือนที่แล้ว ไม่รู้เค้าอีเรียกมาย (หรือไม่) ตอนนี ก้า (ก็) ทำอยู่ รับจ้างคัดแยกผัก พ่อไปทำงานยากี้แล (ดูแล) ลูกให้ ได้วันนึงสัก 200 หวาบาท เดือนนึงได้สักพันได้ บางทีก็ทำให้ฟรี...” [10]

“...อยากได้พันธุ์ปลา ข้าวปลูก พันธุ์พืช เกษตรอำเภอนาน ๆ เค้าอลงที ค้นได้มาเราก้า (ก็) ทำกันได้มั้ง (บ้าง) ตามที่เค้าเคยทำมา เราก้หาความรู้เอง ปราชญในหมู่บ้านนี้เค้าทำจักรสานไหรพันนั้นแหละ (อะไรแบบนี้) ...” [13]

“...อยากฝึกอาชีพนิ ซ่อมรถก้า (ก็) ได้ พ่อได้มาทำที่บ้าน ได้มีรายได้เพิ่มกัน เหาว่า (หรือว่า) ค้น (ถ้า) ได้พันธุ์ไก่ พันธุ์ปลาตุ๊กก้า (ก็) ดี เรามีบ่อมีที่ดินอยู่เองแล้ว...อยากมีรายได้เพิ่ม แต่เราไม่เป็นผู้สูงอายุต้องทำงานเอา ไม่มีทุน ไม่มีความรู้ เงินก้า (ก็) ไม่มี...” [14]

“...อยากให้ราคาผักที่ขายได้ราคาดีหว่า (กว่า) นี้ เราได้หิดเดียว พ่อค้าคนกลางนุ (นุ่น) ที่ได้กันค่าลุย (เยอะ) ...” [12]

“...อยากให้ภาคเกษตรราคาดี ปลูกผักราคาต่ำ ซื้อแพง ขายไปถูก อยากให้ช่วยลดค่าปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ประกันราคาข้าว ให้มารับซื้อในพื้นที่ อยากได้ปลานิลมาเลี้ยง...” [16]

5. นันทนาการ (Recreation) ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อความบันเทิงที่จัดโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ ได้แก่ การแข่งขันกีฬาประจำปี การแข่งขันแอโรบิกระหว่างหมู่บ้าน การประชุมกองทุนต่าง ๆ การฝึกอาชีพ กิจกรรมวันรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ชาวบ้านในพื้นที่ชอบออกกำลังกาย ส่วนใหญ่เป็นการเดิน – วิ่งบนถนนในหมู่บ้าน หากเป็นกีฬาที่ต้องรวมตัวกัน อาทิเตะฟุตบอล จะใช้สนามที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หากเดินแอโรบิกจะเดินในบริเวณวัด

ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการให้มีสนามออกกำลังกาย เครื่องออกกำลังกาย และสนามเด็กเล่น ในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้สะดวกในการใช้บริการ ผู้สูงอายุเสนอให้มีสถานที่จัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เนื่องจากในพื้นที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก และผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ นอกจากกิจกรรมที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดในวันสำคัญประจำปีก็ไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอื่น ๆ

ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากมีเครื่องออกกำลังกายสาธารณะ ที่จุดสำคัญ ๆ ที่ทำให้ผู้สูงอายุ เด็กไปออกกำลังกาย เข้าเล่นได้ไปรวมตัวกัน น่าจะเป็นศาลาอบสระ มันมีศาลาอยู่แล้ว อยู่หมู่ 8 มีที่ดินแล้วแต่ขาดงบประมาณ...” [13]

“...อยากได้สนามเด็กเล่น สนามกีฬา อยากได้ที่ดินมาทำสนามเด็กเล่น อยากให้เด็ก คนแก่ได้มาทำกิจกรรม ได้มาพูดคุย ที่มีศาลาประชาคม มันเล็ก ทำอะไรไม่ได้ อยากได้ที่กว้าง ๆ หว (กว่า) นั้น...” [12]

“...อยากมีเครื่องออกกำลังกายในหมู่บ้าน คนแก่ ๆ จะได้ออกกำลังกาย ตั้งสักแห่ง ตั้งไว้แค่ ๆ (ใกล้ ๆ) ตั้งไกล ๆ ไม่สะดวก ตอนนี้อีกก็เที่ยวเดินกัน หัวรุ่งกับเย็น ๆ เดินกันบนถนน...” [17]

6. กระบวนการยุติธรรม (Social Justice) ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสามารถเข้าถึงบริการด้านกฎหมายและความเป็นธรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานีตำรวจในพื้นที่ แต่ด้วยสภาพความเป็นอยู่ที่อยู่กันแบบญาติมิตร ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้ไม่มีปัญหาถึงขั้น ต้องใช้หลักกฎหมายเพื่อดำเนินคดีความใด ๆ

ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ คือ ผู้ที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคม ที่ภาครัฐจัดให้ แต่ประชาชนกลุ่มดังกล่าวมิได้ร้องเรียนหรือติเตียนเอาความเรื่องการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ และเสนอว่า หากมีการสำรวจประชาชนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดที่ยังไม่ได้ลงทะเบียน ควรใช้กลไกการประชาสัมพันธ์ในระดับพื้นที่ อย่างเช่น การรับลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มเติมภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืนในกลุ่มพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งเก็บข้อมูลโดยทีมไทยนิยมยั่งยืนเช่นเดิม อีกทั้ง เสนอให้ดำเนินการจ่ายเงินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลให้เงินอุดหนุนแก่แม่เด็กแรกเกิดที่อยู่ในครัวเรือนยากจนตั้งแต่แรกคลอดจนกระทั่งเด็กอายุครบ 3 ปี เป็นเงินเดือนละ 600 บาท มีความรวดเร็วขึ้นเพื่อให้แม่เด็กแรกเกิดสามารถนำเงินที่ได้รับดังกล่าวไปใช้ซื้อของเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างทันท่วงที ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ต้องการเงินให้เด็กแรกเกิดเคยส่งเอกสารไปแล้ว ตอนนี้อย่างไม่ได้ดังค้ที ไม่รู้ไปติดปัญหาตรงไหน เงินนี้ถ้าเราได้ก็เดือนละ 600 บาท ได้อะไปซื้อนม ซื้อของให้ลูก...” [10]

“...ถ้าได้บัตรนั้นดี อี (จะ) ได้ซื้อข้าวสารให้พ่อกันนั้นแหละ...” [15]

“...อยากให้คนที่ลำบากหาเราได้รับบัตรนั้น เรามั่นทำงานได้หลาย (อีก) ให้คนที่ลำบากหา (กว่า) ก่อน...” [12]

7. บริการสังคม (Social Services/Human Services) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการสังคมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีฐานะยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนตามสิทธิที่พึงได้รับ เช่น ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามที่พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 กำหนดไว้ ผู้พิการได้เบี้ยความพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ.2550 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการโดยการนำเงินสดไปมอบให้กับผู้สูงอายุและผู้ที่มีความพิการถึงบ้าน เนื่องจากหากนำเงินเข้าบัญชีธนาคารอาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากทั้งการเดินทางและการนำเงินมาใช้จับจ่ายใช้สอย พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรม และบริการต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ และผู้มีความพิการ มีอาสาสมัครสาธารณสุขไปดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่บ้าน หรือเรียกว่า Caregiver หรือ CG และด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ลุ่มทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีน้ำท่วมทุกปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นหน่วยงานหลักในการช่วยเหลือดูแลประชาชนในพื้นที่ เช่น การมอบถุงยังชีพการให้การช่วยเหลือ เยียวยาเบื้องต้น เป็นต้น

ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการให้เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และอยากให้ผู้ที่มิคุณสมบัติตรงตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุให้ข้อมูลว่า การได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการโอนเงินเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาอาชีพ เป็นเงินเดือนละ 100 และ 200 บาท และโอนเงินจากกองทุนผู้สูงอายุเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเฉพาะผู้ที่มี บัตรที่เป็นผู้สูงอายุ เป็นเงินเดือนละ 50 และ 100 บาท ประกอบกับ วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค วงเงิน ส่วนลดค่าแก๊สหุงต้ม และวงเงินค่าโดยสารประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายทำให้ครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุยังเสนอว่า การเยียวยาหลังจากสถานการณ์อุทกภัยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับ ความเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าวนั้น ควรให้ทุกราย ผู้สูงอายุที่มีสวนและอาศัยอยู่ด้วยกันลำพัง ไม่มีกำลัง ที่จะทำสวน ก็ควรได้รับเงินเยียวยาด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“...อยากได้เงินเยียวยา ที่เค้าอิ (จะ) ให้เงินน้ำท่วมมัน ตามีสวน แต่ไม่ได้ทำแล้ว แก่ ๆ กันแล้ว ทำไมไหวก็เลยไม่แจ้ง เค้าว่าคันไม้ทำก็อิ (จะ) มาลงอันนี้ไม่ได้...” [18]

“...อยากได้เงินเยอะ ๆ ให้เพิ่มจาก 800 เหลย (อีก) นี่ใช้จ่ายไม่พอรุ่นนี้แล้วทำงานก็ไม่ไหว อิ (จะ) ทำไร เดนก้า (ก็) ไม่ค่อยรอดแล้ว...” [13]

ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั้ง 3 ช่วงวัย คือ อายุ 18 – 22 ปี อายุ 23 – 59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปนั้น มีความต้องการสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกัน

ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อายุ 18 – 22 ปี เคยได้รับสวัสดิการสังคม ด้านการศึกษา และ ด้านสุขภาพอนามัย มีความต้องการสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย การมีงานทำและรายได้ และเงินสงเคราะห์ ช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มแม่เด็กแรกเกิด และมีความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มเติมด้านการศึกษาและด้าน สุขภาพอนามัย

ในส่วนของผู้มีอายุ 23 – 59 ปี เคยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในช่วงที่ประสบอุทกภัย และสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย เป็นสวัสดิการที่ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วงวัยนี้เข้าถึงมาก มีการเข้าถึง สวัสดิการด้านการมีรายได้และมีการมีงานทำโดยภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรอำเภอ และ สวัสดิการที่ได้จากการรวมกลุ่มกันของเกษตรกร สวัสดิการด้านการศึกษาที่เป็นสวัสดิการที่คนช่วงวัยนี้ต้องการ ให้ภาครัฐจัดให้แก่บุตรหลาน สำหรับผู้ที่ได้รับสิทธิโดยตรงและประกันสังคมก็พึงพอใจกับสิทธิประโยชน์ ที่ได้รับ ความต้องการสวัสดิการสังคมที่คนช่วงวัยนี้ได้รับที่มากที่สุดด้านการมีงานทำและรายได้ เนื่องจาก รายได้ที่มีในปัจจุบันไม่เพียงพอกับการใช้จ่าย เสนอให้ภาครัฐเข้ามาดูแลราคาสินค้าผลทางการเกษตร การมีรายได้เพิ่มจากการฝึกอาชีพและการช่วยเหลือสงเคราะห์จากภาครัฐ

ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะได้รับสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน (อสม.) เข้าไปดูแลสุขภาพที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุพึงพอใจในการใช้สิทธิ์ประกันสุขภาพถ้วนหน้า ได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจัดขึ้น และ ได้รับเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนสำหรับผู้ประสบอุทกภัย ทั้งนี้ ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐกลุ่มนี้เสนอว่า รัฐบาลควรพิจารณาให้การช่วยเหลือเป็นเงินเยียวยาสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นเกษตรกร ซึ่งมีเรือกสวนไร่นาแต่ไม่ได้เข้าไปดูแล เนื่องจากผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพัง และสุขภาพไม่แข็งแรง ต้องการ

ให้รัฐบาลปรับเปลี่ยนยังชีพผู้สูงอายุ จัดให้มีสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ ปรับปรุงซ่อมแซมบ้านให้เหมาะสม และเข้ามาดูแลราคาผลผลิตทางการเกษตร ทั้งเห็นว่า หากผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้รับบัตรดังกล่าว จะทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลจากการสนทนากลุ่มผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้ความเห็นว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของคนที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเหมือนกับผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และประชาชนในพื้นที่ทั่วไป ปัจจุบันสวัสดิการที่ได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นวงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น สินค้าเพื่อการศึกษาและวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดเดือนละ 200 บาท และ 300 บาท เป็นการลดรายจ่ายในครอบครัว ถ้าหากได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐก็เป็นสิ่งที่ดี และเสนอว่าหากมีการรับลงทะเบียนโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐอีกครั้งในปี 2562 หรือปีถัดไป เห็นควรให้ทีมไทยนิยมยั่งยืน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้สำรวจข้อมูล และควรให้เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นทีมสำรวจด้วย เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้าถึงประชาชน สวัสดิการที่กลุ่มผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต้องการให้เกิดขึ้นเร่งด่วน คือ สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพิ่มเบี้ยความพิการ สนับสนุนสิ่งจำเป็นสำหรับผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง และผู้สูงอายุ ได้แก่ ผ้าอ้อมสำเร็จรูป อาหารเสริม และอารยสถาปัตย์ หรือ Universal Design

อภิปรายผลการศึกษา

ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มี 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การมีงานทำและมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการสังคม โดยผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อายุ 18 – 22 ปี มีความต้องการสวัสดิการสังคมด้านการศึกษา และด้านสุขภาพอนามัย อายุ 23 – 59 ปี มีความต้องการสวัสดิการ 3 ลำดับแรก คือ ด้านบริการสังคม ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการมีงานทำและมีรายได้ สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีความต้องการสวัสดิการ 3 ลำดับแรก คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ และด้านบริการสังคม ซึ่งตรงกับงานวิจัยของภิญญู แสนเฉย [19] ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่กลุ่มคนในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอลือไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลพุมเรียงในแต่ละด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย นันทนาการ และสิ่งแวดล้อมพบว่า ประชาชนได้รับสวัสดิการไม่ทั่วถึง และต้องการให้มีการจัดสวัสดิการให้มากขึ้น ซึ่งเทศบาลตำบลพุมเรียงควรมีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึงตามความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวดี ดวงแก้ว [20] ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ อำเภอลือไชยา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า บริการที่ผู้สูงอายุต้องการ 10 อันดับ ได้แก่ เงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ การรับบริการรักษาพยาบาลแบบรัฐให้เปล่า (รักษาฟรี) จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โครงการบริการตรวจสุขภาพที่บ้าน บริการหน่วยดูแลสุขภาพเคลื่อนที่ โครงการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีแก่ผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ ฌาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สวัสดิการด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน หรือขาดที่พึ่งพิงเป็นครั้งคราว และเงินทุนสำหรับประกอบอาชีพที่เหมาะสม นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตร

สวัสดิการแห่งรัฐ โดยใช้ลำดับความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎี Maslow's Hierarchy of Needs Theory ผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความต้องการมากที่สุด คือ ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) รองลงมาเป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) กลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดนั้นมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก มีความต้องการสวัสดิการสังคมเพื่อให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอด สามารถเลี้ยงปากเลี้ยงท้องคนในครอบครัวได้ และต้องการให้มีระบบสาธารณูปโภคที่ปลอดภัยซึ่งเอื้อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำหรับความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง และความภาคภูมิใจ (Self- Esteem Need) และความต้องการตระหนักในตนเอง (Self-Actualization Need) เป็นระดับความต้องการของมนุษย์อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ที่มีความต้องการในลำดับขั้นนั้น คือ ผู้ที่ได้รับการตอบสนองในลำดับขั้นที่ 1 และ 2 อย่างเพียงพอแล้ว แต่สำหรับผู้ที่ไม่สวัสดิการแห่งรัฐ มีความต้องการเพียง 2 ลำดับขั้นแรก ต้องการได้รับเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัยเพียงเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กลยุทธ์การจัดสวัสดิการสังคมของผู้ที่ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาตำบลบ้านราม อำเภอบัวโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมา” คณะศิลปศาสตรสาขาคณะมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ปีงบประมาณ 2562 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่ในฐานโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐมีการพัฒนาตามมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน คือ การมีงานทำ การฝึกอาชีพและการศึกษา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบและการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน แต่จากการทำงานช่วงที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐนั้น การดำเนินงานที่รัฐบาลได้ดำเนินการเน้นการให้เงินและลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต มีการดำเนินการด้านการพัฒนาบ้าง เช่น การฝึกอาชีพ ซึ่งอาจจะน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในช่วงแรก ผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอาจเคยชินกับการได้รับเงิน (การสงเคราะห์) และคิดว่า คุณภาพชีวิตดีขึ้นแล้วแต่หากนั้นเป็นเพียงการได้รับเงินใช้จ่ายเพียงรายวัน ไม่ใช่การพัฒนาอย่างยั่งยืน หากโครงการนี้สิ้นสุดไปประชาชนก็จะยังคงยากลำบากเช่นเดิม

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการสังคมควรนำฐานสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อต่อยอดการช่วยเหลือและพัฒนา แต่การเข้าถึงข้อมูลชุดดังกล่าวยังคงเข้าถึงยาก เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

เอกสารอ้างอิง

[1] Boonpanit, M. (2017). Don't Leave Anyone Behind, Create a Fair and Strong Society. *Economy and Society*. 54(3), 1. (In Thai)

- [2] Raktham, K. (2017). *Thailand, the Land of Inequality! When Earning, Education, Opportunities, Even the Road All Belittle the Poor*. Retrieved May 13, 2018, from: <https://themomentum.co/momentum-feature-thailand-inequality-2016-by-oxfam/> (In Thai)
- [3] Archawanantakul, S. (2017). Create Fairness reducing Sustainable Inequality. *Economy and Society*. 54(3), 1. (In Thai)
- [4] Ministry of Finance. (2018). *Registration results of Beneficiaries of Welfare State*. Retrieved February 12, 2018, from: <https://www1.mof.go.th/home/eco/15092560.pdf>. (In Thai)
- [5] Bureau of Macroeconomic Policy Fiscal Policy Office. (2017). *Announcement of Qualified Candidates in the Registration of Governmental Welfare Card Project*. 2017 (101), 1-2. (In Thai)
- [6] Fiscal Policy Office. (2009). *Poverty*. Retrieved February 12, 2018, from: <http://www.fpo.go.th:81/Statistic Data/table3.php>. (In Thai)
- [7] Kaewsri, B. (2018). *Population of Banram Subdistrict*. [Microsoft Word]. from: Hua Sai District Office (In Thai)
- [8] Kamhom, R. (2014). *Social Welfare with Thai Society*. Bangkok: Thammasat University.
- [9] Mim (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 121 Moo 8, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 14, 2018. (In Thai)
- [10] Fun (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 68 Moo 8, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 14, 2018. (In Thai)
- [11] Korn (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 48 Moo 2, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 22, 2018. (In Thai)
- [12] Fon (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 58 Moo 2, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 22, 2018. (In Thai)
- [13] Keaw (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 53 Moo 8, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 14, 2018. (In Thai)
- [14] Baw (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 63 Moo 8, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 14, 2018. (In Thai)
- [15] Man (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 22 Moo 5, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 7, 2018. (In Thai)
- [16] Chai (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 88 Moo 2, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 22, 2018. (In Thai)
- [17] Nan (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 32 Moo 5, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 28, 2018. (In Thai)

- [18] Lue (assumed name) (interviewee), Watana, P. (Interviewer), Address: 42 Moo 5, Banram, Huasai Country, Nakhon Si Thammarat. October 7, 2018. (In Thai)
- [19] Sanchey, P. (2010). *Social Welfare Management for the People in Phumriang Sub - district Municipality, Chaiya District, Surat Thani Province*. An Independent Study Report of the Degree of Master of Public Administration in local Government, College of Local Administration in local Government, Khon Kaen University, Khon Kaen. (In Thai)
- [20] Doungeaw, W. (2008). *The study of social welfare needs of the elderly in Chamkha Subdistrict Administrative Organization Khao Chamao District, Rayong Province*. An Independent Study Report of the Degree of Master of Public Administration, College of Local Administration in local Government, Khon Kaen University, Khon Kaen. (In Thai)